

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika (www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

1989295_RegNr_e3K-3-96-823/2021

<http://www.infolex.lt/tp/1989295>

Civilinė byla Nr. e3K-3-96-823/2021

Teisminio proceso Nr. 2-55-3-00324-2019-6

Procesinio sprendimo kategorijos: 3.2.6.13; 3.4.3.7.2

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. balandžio 21 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Danguolės Bublienės ir Alės Bukaviniienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal kreditorės uždarnosios akcinės bendrovės „Belor“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 28 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal kreditorių uždarujų akcinių bendrovių „Belor“ ir „Biovasto investicijos“ prašymus patvirtinti finansinius

reikalavimus atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Arvi fertis“ bankroto byloje, tretieji asmenys uždarnosios akcinės bendrovės „UHB“ ir „Arvi ir ko“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl teisės normų, reglamentuojančių įsiteisėjusio teismo įsakymo res judicata (galutinis teismo sprendimas) galią ir kreditoriaus teisę juridinio asmens byloje ginčyti kito kreditoriaus reikalavimą, aiškinimo ir taikymo.**

2. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 15 d. nutartimi atsakovei UAB „Arvi fertis“ iškelta bankroto byla, įmonės administratoriumi paskirtas A. V.. Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. liepos 11 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 15 d. nutartis palikta nepakeista.

3. Vilniaus apygardos teismo 2019 m. spalio 30 d. nutartimi patvirtintas BUAB „Arvi fertis“ kreditorių ir jų reikalavimų sąrašas.

4. Atsakovės bankroto administratorius pateikė teismui prašymą patvirtinti (patikslinti) BUAB „Arvi fertis“ kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą. Taip pat pateikė prieštaravimus dėl kreditorių UAB „Biovasto investicijos“ ir UAB „Belor“ pareikštų kreditoriaus reikalavimų dalių tvirtinimo.

5. Administratorius nurodė, kad UAB „Biovasto investicijos“ savo finansinį reikalavimą grindžia Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymu civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019, kuriuo kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ naudai priteista 30 192 470,51 Eur suma. Teismo įsakymu kreditoriui priteista skola susideda iš UAB „Biovasto investicijos“ perimtų reikalavimo teisių iš UAB „Baltkalis“, UAB „Arvi biodegalai“ ir UAB „Arvi ir ko“. Dalis šių reikalavimų grindžiami mokėjimo dokumentais be vertimo, dėl to negalima nustatyti mokėjimų paskirties ir pagrindo; administratoriui nepateikti pirminiai buhalteriniai dokumentai, kurie patvirtintų šių pradinių kreditorių reikalavimo teises, todėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymas civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 turi būti peržiūrėtas ir 15 365 504,80 Eur UAB „Biovasto investicijos“ kreditoriaus reikalavimo dalis netvirtinama.

6. Administratorius taip pat pažymėjo, kad tiek UAB „Belor“, tiek UAB „Biovasto investicijos“ 5 600 000 Eur finansiniai reikalavimai grindžiami 2016 m. vasario 1 d. Investavimo sutartimi, sudaryta UAB „Arvi ir ko“, bendrovės „Pride Holding & Investment Limited“ ir UAB „Arvi fertis“, todėl tik nagrinėjant abiejų kreditorių reikalavimus kartu gali būti išaiškintos visos šių reikalavimų atsiradimo aplinkybės bei reikalavimo teisių savininkas.

7. Administratoriaus vertinimu, kreditorės UAB „Belor“ 118 660,69 Eur finansinio reikalavimo dalis taip pat negali būti tvirtinama. Pasak kreditorės, ši skola atsirado antstoliui areštavus UAB „Arvi fertis“ turtą – prekių atsargas, kurių buvimo vieta yra Marijampolėje, Gamyklų g. 1, 5, 7, ir perdavus šį turtą saugoti išieškotojai UAB „Belor“, kuri patyrė 118 660,69 Eur turto saugojimo išlaidų. Bankroto administratoriaus vertinimu, kreditorės pateiktos PVM sąskaitos faktūros, išrašytos už BUAB „Arvi fertis“ teritorijos Marijampolėje, Gamyklų g. 5, saugojimą, nėra susijusios su antstolio areštuoto turto apsauga.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

8. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. gegužės 8 d. nutartimi patvirtino kreditorės UAB „Belor“ 5 702 242,58 Eur dydžio ir kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ 3 620 000 Eur dydžio pirmu etapu tenkinamų finansinių reikalavimų dalis UAB „Arvi fertis“ bankroto byloje; priteisė BUAB „Arvi fertis“ iš UAB „Biovasto investicijos“ 1 103,52 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

9. Teismas, sprenddamas dėl UAB „Biovasto investicijos“ 2 388 000 Eur reikalavimo, perimto iš UAB „Baltkalis“, nurodė, kad administratorius prašė netvirtinti šio reikalavimo, nes ši reikalavimo dalis grindžiama per „Sberbank Europe AG“ UAB „Baltkalis“ atliktais mokėjimais UAB „Arvi fertis“, tačiau mokėjimo dokumentai pateikti be vertimo, dėl to negalima nustatyti mokėjimų paskirties ir pagrindo. Kreditorė pateikė ginčijamų mokėjimo dokumentų vertimus į valstybinę kalbą, taip pat pateikė UAB „Baltkalis“ ir „Sberbank Europe AG“ 2014 m. liepos 4 d. atsinaujinančio finansavimo sutartį su vertimu. Teismas, įvertinęs šiuos dokumentus, nustatė, kad pagal minėtos sutarties 3.1 punktą UAB „Baltkalis“ įsipareigojo naudoti visas savo pasiskolintas sumas tik tam, kad atliktų mokėjimus tiekėjams už prekių pirkimą pagal komercines sutartis. Kreditorė paaiškino, kad šios sutarties pagrindu „Sberbank Europe AG“ UAB „Baltkalis“ pareikalavimu pervesdavo atitinkamas sumas už prašomas patiekti trąšas mokėjimo nurodymuose nurodomai gavėjai – UAB „Arvi fertis“, t. y. visi 2017 metų pradžioje atlikti mokėjimai į UAB „Arvi fertis“ sąskaitą, kurių mokėtojas – UAB „Baltkalis“, buvo atlikti vykdant minėtą sutartį. Teismas nusprendė, kad pateikti duomenys pagrindžia kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo 2 388 000 Eur dalį, todėl šią reikalavimo dalį patvirtino.

10. Sprenddamas dėl UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimų, perimtų iš UAB „Arvi biodegalai“, teismas padarė išvadą, kad pateiktos UAB „Arvi biodegalai“ 2016 m. vasario 25 d. ir 2009 m. sausio 1 d. – 2014 m. gruodžio 31 d. debitorių / kreditorių detalizacijos yra išvestiniai UAB „Arvi biodegalai“ vienašališkai sukurti dokumentai; jie neatskleidžia užfiksuotų mokėjimų paskirties ir pagrindo, todėl negali būti vertinami kaip buhalteriniai dokumentai, patikimai pagrindžiantys kreditorės reikalavimo pagrįstumą. Palyginęs pateiktų detalizacijų ir banko sąskaitos išrašo duomenis, teismas pažymėjo, kad banko sąskaitos išrašė fiksuojami kai kurie detalizacijose nurodyti 2011 m. spalio 27 d. – 2014 m. gruodžio 18 d. ir 2015 m. rugpjūčio 11 d. – 2015 m. lapkričio 14 d. laikotarpių mokėjimai. Tačiau banko sąskaitos išrašo duomenys patvirtina tik dalį detalizacijose nurodytų mokėjimų ir nepatvirtina šių bendrovių tarpusavio atsiskaitymo balanso; jų pagrindu negalima įsitikinti, kad UAB „Arvi biodegalai“ turėjo 2 400 505,87 Eur reikalavimo teisę į UAB „Arvi ir ko“, dalį kurios įsigijo UAB „Arvi fertis“, įsipareigodama sumokėti už ją 1 600 000 Eur. Dėl to teismas atmetė kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo 1 600 000 Eur dalį kaip neįrodytą.

11. Remdamasis tokiais pat motyvais teismas netvirtino UAB „Biovasto investicijos“ 8883,83 Eur finansinio reikalavimo, pareikšto UAB „Arvi biodegalai“ debitorių / kreditorių apyvartos detalizacijos, PVM sąskaitos faktūros už teritorijos priežiūros paslaugas, šilumos energiją, vandens nuotekų šalinimą pagrindu. Teismas sutiko su bankroto administratoriaus vertinimu, kad pateikti dokumentai – detalizacija ir PVM sąskaita faktūra – negali būti vertinami kaip pirminiai buhalteriniai dokumentai, patvirtinantys nurodytų paslaugų suteikimą, o papildomų įrodymų kreditorė nepateikė.

12. Sprenddamas dėl UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimų, perimtų iš UAB „Arvi ir ko“, teismas nurodė, kad administratorius pateikė prieštaravimus dėl 1 200 000 Eur reikalavimo, grindžiamo 2016 m. liepos 17 d. ir 2016 m. spalio 19 d. UAB „Arvi ir ko“ mokėjimo nurodymais, kuriais UAB „Arvi

fertis“ pervedė atitinkamai 200 000 Eur ir 1 000 000 Eur sumas. Administratoriaus teigimu, iš šių mokėjimų negalima identifikuoti mokėjimų paskirties ir pagrindo, todėl reikalavimas negali būti tvirtinamas. Kreditorė paaiškino, kad šie banko pavedimai buvo atlikti kaip išankstiniai mokėjimai už planuojamas įsigyti trąšas iš UAB „Arvi fertis“, tačiau trąšų pirkimo–pardavimo sutartis UAB „Arvi fertis“ ir UAB „Arvi ir ko“ nebuvo sudaryta ir trąšos nebuvo perduotos. Teismas, atsižvelgdamas į pirminės kreditorės UAB „Arvi ir ko“ (vienintelės akcininkės) ir UAB „Arvi fertis“ įvairiapusių santykius (paskolos, įvairių prekių ir paslaugų pirkimo–pardavimo ir pan.), nusprendė, kad banko mokėjimo nurodymai, pateikti be šių mokėjimų teisinį pagrindą pagrindžiančių dokumentų, neįrodo kreditorės reikalavimo pagrįstumo.

13. Administratorius taip pat nesutiko su UAB „Biovasto investicijos“ 2 650 000 Eur reikalavimo dalimi, grindžiama 2016 m. rugsėjo 5 d. sutartimi dėl reikalavimo perleidimo (cesijos) Nr. 6S/BALT-(7.6)-114, sudaryta UAB „Baltkalis“, UAB „Arvi ir ko“ ir UAB „Arvi fertis“, pagal kurią UAB „Arvi ir ko“ perleido UAB „Biovasto investicijos“ 2 650 000 Eur reikalavimo teisę į UAB „Arvi fertis“. Teismas nurodė, kad administratoriui nebuvo pateikti pirminiai buhalteriniai dokumentai, pagrindžiantys UAB „Arvi fertis“ įsiskolinimą, su atsiliepimu į administratoriaus prieštaravimus papildomų įrodymų dėl 2 650 000 Eur reikalavimo pagrįstumo taip pat nebuvo pateikta, todėl nėra pagrindo šią reikalavimo dalį laikyti pagrįsta ir ją tvirtinti.

14. Be to, administratorius pateikė prieštaravimus dėl perimto iš UAB „Arvi ir ko“ 1 232 000 Eur reikalavimo pagal 2016 m. spalio 3 d. sutartį dėl reikalavimo perleidimo (cesijos) Nr. MA/AKO/AF-10 2016, sudarytą UAB „Arvi fertis“, UAB „Arvi ir ko“ ir UAB „Marijampolės Arvi“, pagal kurią UAB „Arvi fertis“ nusipirko 1 232 000 Eur reikalavimo teisę į UAB „Marijampolės Arvi“, kartu įsipareigodama sumokėti UAB „Arvi ir ko“ 1 232 000 Eur. Administratoriaus teigimu, kreditorė nepateikė pirminių buhalterinių dokumentų, pagrindžiančių UAB „Arvi ir ko“ reikalavimo teisę į UAB „Marijampolės Arvi“. Atsiliepime į administratoriaus prieštaravimus kreditorė paaiškino, kad UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“, UAB „Arvi ir ko“ ir UAB „Marijampolės Arvi“ 2015 m. birželio 30 d. sudarė reikalavimo teisės perleidimo sutartį. Ši sutartis buvo sudaryta, nes UAB „Marijampolės Arvi“ turėjo 3 121 218,39 Eur įsiskolinimą UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“. Būtent šią reikalavimo teisę UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ perleido naujai kreditori UAB „Arvi ir ko“. Kartu su atsiliepimu į prieštaravimus kreditorė pateikė banko sąskaitos išrašus ir mokėjimo pavedimus bei detalizavimą apie UAB „Marijampolės Arvi“ turėtą įsiskolinimą UAB „Rietavo veterinarinė sanitarija“ 2015 m. birželio 30 dieną. Teismas, įvertinęs šiuos įrodymus, konstatavo, kad reikalavimo teisė į skolininkę UAB „Marijampolės Arvi“ jos perleidimo momentu galiojo. 2019 m. vasario 8 d. reikalavimo teisės perleidimo sutarties, sudarytos UAB „Biovasto investicijos“ ir UAB „Arvi ir ko“, pagrindu šią UAB „Arvi ir ko“ turimą reikalavimo teisę į UAB „Arvi fertis“ perėmė naujoji kreditorė UAB „Biovasto investicijos“. Teismas nusprendė, kad kreditorės pateikti duomenys pagrindžia UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo 1 232 000 Eur dalį, todėl ją patvirtino.

15. Administratorius pateikė prieštaravimus dėl 250 Eur reikalavimo pagal UAB „Arvi ir ko“, UAB „Arvi fertis“ ir V. K. 2017 m. liepos 7 d. trišalę reikalavimų įskaitymo sutartį Nr. ARVI-G-2017-07-07, kuria grindžiama UAB „Arvi ir ko“ turėta ir perleista UAB „Biovasto investicijos“ 250 Eur reikalavimo teisė į UAB „Arvi fertis“. Kreditorė pripažino, kad neturi pirminių šio reikalavimo pagrįstumą patvirtinančių dokumentų. Teismas nurodė, kad neturi pagrindo abejoti, jog bankroto administratorius šių pirminių buhalterinių dokumentų taip pat neturi. Dėl šios priežasties teismas nusprendė, kad nėra pagrindo pripažinti ir tvirtinti šios kreditorės reikalavimo dalies.

16. Teismas sutiko su administratoriaus prieštaravimais dėl UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo dalies, grindžiamos Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymu civilinėje byloje

Nr. eL-10669-608/2019, kuriuo iš UAB „Arvi fertis“ priteista 683 557,97 Eur palūkanų ir 2813 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Pripažinęs, kad UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimai buvo be pagrindo patenkinti ne ginčo tvarka teismo įsakymu, teismas nusprendė, kad nėra pagrindo tvirtinti ir išvestinių reikalavimų dėl palūkanų bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo.

17. Spręsdamas dėl UAB „Biovasto investicijos“ ir UAB „Belor“ 5 600 000 Eur reikalavimų, grindžiamų UAB „Arvi ir ko“, UAB „Arvi fertis“ ir „Pride Holding & Investment Limited“ 2016 m. vasario 1 d. investavimo sutartimi, teismas nustatė, kad minėtos 2016 m. vasario 1 d. sutarties dalykas – UAB „Arvi fertis“ naujų akcijų, suteikiančių 50 proc. balsų, emisija ir investuotojo „Pride Holding & Investment Limited“ įsipareigojimas išpirkti šias akcijas už emisijos kainą. 2016 m. kovo 24 d. ir 2016 m. gegužės 16 d. susitarimais dėl šios investavimo sutarties pakeitimo visos investuotojo teisės ir pareigos buvo perleistos naujai investuotojai UAB „Akvua“; buvo atsisakyta įsipareigojimo išleisti naują akcijų emisiją, o sutarties dalyku tapo UAB „Arvi fertis“ 49 proc. akcijų įsigijimas ir po to perleidimas vienintelei akcininkei UAB „Arvi ir ko“ už sutartą kainą – 5,6 mln. Eur. Teismo vertinimu, investavimo sutarties pakeitimo Nr. 2 1.5–1.9 punktų nuostatos patvirtina, kad pakeitimo pasirašymo dieną UAB „Akvua“ dar nebuvo įsigijusi 49 proc. akcijų paketo, tik sumokėjusi UAB „Arvi fertis“ ir jos nurodymu kitiems subjektams akcijų paketo kainą; šalys susitarė, kad UAB „Akvua“ įsipareigojimas parduoti akcijas bei atitinkamai UAB „Arvi ir ko“ įsipareigojimas išpirkti akcijas (sutarties tekste – Pardavimo opciono teisė ir Pirkimo opciono teisė) įsigalios tik po akcijų pardavimo sandorio UAB „Akvua“ įforminimo (Sutarties tekste pažymėta, jog tam, kad būtų visiškai įgyvendinta Pardavimo opciono teisė ir Pirkimo opciono teisė, turi būti sudaryta atitinkama galutinė akcijų pirkimo sutartis (kaip nurodyta 1.7 punkte)).

18. Teismas padarė išvadą, kad tikroji investavimo sutarties su pakeitimais sandorio šalių valia yra nukreipta į akcijų perleidimą naujai investuotojai UAB „Akvua“ už 5,6 mln. Eur, ši sutarties sąlyga atitinka preliminariosios sutarties sąvoką (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.165 straipsnis); Pardavimo opciono teisė įsigalioja tik po to, kai UAB „Akvua“ bus įregistruota kaip UAB „Arvi fertis“ akcininkė, t. y. po to, kai akcijos bus parduotos naujai investuotojai. Šalys susitarė, kad dėl visas pastangas tam, kad UAB „Akvua“ būtų įforminta kaip akcininkė, tačiau galutinis terminas akcijų pardavimo sandoriui užbaigti nebuvo nustatytas. Dėl to pagrindinė sutartis turėjo būti sudaryta per metus nuo 2016 m. gegužės 16 d. investavimo sutarties pakeitimo Nr. 2 pasirašymo (CK 6.165 straipsnio 3 dalis). Duomenų, kad 49 proc. UAB „Arvi fertis“ akcijų buvo perleistos UAB „Akvua“ nuosavybėn iki 2017 m. gegužės 16 d., byloje nėra, taigi, teismo vertinimu, šalių teisiniai santykiai pagal preliminarąją sutartį dėl akcijų perleidimo pasibaigė. Kreditorė UAB „Belor“, kaip UAB „Akvua“ reikalavimo teisės perėmėja, įgijo teisę reikalauti atlyginti patirtus nuostolius ir atgauti 5,6 mln. Eur, sumokėtus už akcijas (CK 6.165 straipsnio 4 dalis).

19. Teismas nurodė, kad UAB „Biovasto investicijos“ savo reikalavimą grindė tuo, kad šalių sutartiniai santykiai pagal investavimo sutartį su pakeitimais tebesitęsė, UAB „Arvi ir ko“ toliau vykdė savo sutartinį įsipareigojimą dėti pastangas tam, kad UAB „Akvua“ būtų įforminta kaip UAB „Arvi fertis“ akcininkė. Nepavykus įforminti nurodyto sandorio ir atsižvelgiant į tai, kad pagal minėtą sandorį pinigai turėjo būti mokami tiesiogiai UAB „Arvi fertis“, UAB „Arvi ir ko“ ir UAB „Arvi fertis“ 2017 m. rugsėjo 30 d. sudarė paskolos sutartį būtent dėl šios 5 600 000 Eur sumos.

20. Teismas padarė išvadą, kad, pripažinus šalių teisinių santykių pasibaigimą 2017 m. gegužės 16 d., vėlesnis UAB „Arvi fertis“ ir UAB „Arvi ir ko“ susitarimas dėl paskolos suteikimo negali būti siejamas su teisiniais santykiais iš investavimo sutarties (su pakeitimais). Teismo vertinimu, realus paskolos suteikimas byloje taip pat neįrodytas. UAB „Biovasto investicijos“ pateikė UAB „Arvi ir ko“ ir UAB „Arvi fertis“ 2017 m. rugsėjo 30 d. paskolos sutartį dėl 5 600 000 Eur sumos, tačiau dokumentų, patvirtinančių pinigų pervedimą UAB „Arvi fertis“, kreditorė nepateikė. Paskolos

sutarties tekste taip pat nėra jokių nuorodų į šalių teisinius santykius pagal investavimo sutartį. Teismas nusprendė, kad UAB „Biovasto investicijos“ neįrodė savo 5 600 000 Eur reikalavimo, grindžiamo investavimo sutartimi su pakeitimais, dalies pagrįstumo.

21. Spręsdamas dėl UAB „Belor“ 118 660,96 Eur reikalavimo dalies, teismas nustatė, kad antstolis L. L., vykdydamas skolos iš UAB „Arvi fertis“ išieškojimą UAB „Belor“ naudai, 2019 m. sausio 29 d. priėmė patvarkymą, kuriuo nurodė areštuotą skolininkės turtą – visas apyvartoje esančias prekių atsargas, kurių buvimo vieta yra Marijampolėje, Gamyklų g. 1, 5, 7, perduoti saugoti išieškotojai UAB „Belor“, pavedant apsaugą vykdyti saugos įmonei UAB „G4S Lietuva“. UAB „Belor“ pateikė su saugos įmone pasirašytą 2019 m. sausio 28 d. užsakymą Nr. FAT5144, kurio dalykas – UAB „Arvi fertis“ teritorijos trumpalaikė apsauga, apsaugos vykdymo pradžia 2019 m. vasario 29 d. 14 val., saugos įmonės išrašytas bendros 18 694,50 Eur sumos PVM sąskaitas faktūras ir jų apmokėjimo dokumentus. Teismas sutiko su kreditorės argumentais, kad užsakymo tekste padarytas rašymo apsirikimas ir realiai užsakymo pagrindu fizinė objekto apsauga buvo vykdoma nuo 2019 m. sausio 29 d., nes 2019 metais vasario mėnesį nebuvo 29 d., be to, PVM sąskaitoje faktūroje BR Nr. 015250, išrašytoje 2019 m. sausio 31 d., nurodyta, kad ji išrašyta už 58 val. apsaugos, t. y. labiau tikėtina, kad apsauga buvo pradėta vykdyti nuo 2019 m. sausio 29 d. 14 val.

22. Kreditorė UAB „Belor“ pateikė UAB „G4S Lietuva“ 2019 m. birželio 30 d. PVM sąskaitą faktūrą BR Nr. 050906 dėl 16 418,38 Eur sumos, joje nurodyta, kad ji išrašyta papildomo susitarimo pagrindu. Kreditorė atsiliepime į prieštaravimus nurodė, kad ši PVM sąskaita faktūra buvo išrašyta pagal žodinį susitarimą dėl objekto apsaugos sustiprinimo. Teismas nusprendė, kad kreditorė nepagrindė šios PVM sąskaitos faktūros sąsajos su šalių sutartiniais santykiais pagal 2019 m. sausio 28 d. užsakymą Nr. FAT5144, dėl to nėra pagrindo tvirtinti šią reikalavimo dalį.

23. Teismas nesutiko su administratoriaus argumentais, kad patirtos gamyklos teritorijos saugojimo išlaidos negali būti pripažintos areštuoto turto saugojimo išlaidomis. Antstolio patvarkyme nurodyta, kad areštuotų prekių atsargų buvimo vieta – Marijampolėje, Gamyklos g. 1, 5, 7. Užsakymu saugos įmonei buvo perduota saugoti nurodyta teritorija su joje esančiomis prekių atsargomis, t. y. teritorijos saugojimo išlaidos šalių santykių kontekste yra tapačios areštuotų prekių atsargų saugojimo išlaidoms. Teismas nusprendė, kad kreditorės pateikti duomenys pagrindžia UAB „Belor“ 102 242,58 Eur (118 660,96 Eur – 16 418,38 Eur) reikalavimo pagrįstumą.

24. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės BUAB „Arvi fertis“, kreditorių UAB „Biovasto investicijos“, UAB „UHB“ ir trečiojo asmens UAB „Arvi ir ko“ apeliacinius skundus, 2020 m. liepos 28 d. nutartimi panaikino Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 8 d. nutarties dalį, kuria atsisakyta patvirtinti kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo 11 745 504,80 Eur dalį ir kuria patvirtinta kreditorės UAB „Belor“ reikalavimo 5 600 000 Eur dalis BUAB „Arvi fertis“ bankroto byloje; perdavė ginčo klausimą dėl šių reikalavimų tvirtinimo pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo; kitą nutarties dalį paliko nepakeistą; priteisė kreditoriui UAB „Belor“ po 272,25 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš kreditorių UAB „Biovasto investicijos“, UAB „UHB“ ir iš atsakovės BUAB „Arvi fertis“ bankroto administravimui skirtų lėšų.

25. Kolegija, spręsdama dėl UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo, nustatė, kad ši kreditorė pateikė 30 192 470,51 Eur finansinį reikalavimą atsakovės BUAB „Arvi fertis“ bankroto byloje, grindžiamą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymu civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019, kuriuo kreditoriui UAB „Biovasto investicijos“ iš skolininkės UAB „Arvi fertis“ priteista 29 506 099,54 Eur skola, 6 procentų dydžio procesinės palūkanos, jų kreditorė priskaičiavo iš viso 683 557,97 Eur, ir 2813 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Teismo įsakymu

priteistą 29 506 099,54 Eur skolą sudarė keli savarankiškais pagrindais grindžiami reikalavimai, kuriuos UAB „Biovasto investicijos“ perėmė iš UAB „Baltkalis“ (14 888 550,13 Eur), UAB „Arvi biodegalai“ (1 608 883,83 Eur) ir UAB „Arvi ir ko“ (13 008 665,58 Eur). BUAB „Arvi fertis“ bankroto administratorius prašė teismo netvirtinti 15 365 504,80 Eur dalies UAB „Biovasto investicijos“ pareikšto reikalavimo.

26. Kolegija nustatė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 išduotas 2019 m. vasario 22 d. teismo įsakymas yra įsiteisėjęs ir galiojantis; UAB „Belor“ prašymas atnaujinti procesą minėtoje civilinėje byloje buvo atmestas; BUAB „Arvi fertis“ bankroto administratorius nepateikė prašymo atnaujinti procesą.

27. Remdamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 18 straipsniu, 365 straipsnio 1 dalimi, 431 straipsnio 1 dalimi, kolegija nurodė, kad tol, kol galioja teismo įsakymas ir neatnaujintas procesas dėl jo pagrįstumo, bankroto byloje negali būti kvestionuojamas teismo nutartimi šio teismo įsakymo pagrindu patvirtinto kreditoriaus reikalavimo dydis. Aplinkybė, kad klausimas išspręstas priimant teismo įsakymą, o ne sprendimą, teisiškai nereikšminga, kadangi procesinė forma nelemia priimto procesinio sprendimo teisinės reikšmės. Du vienas kitam prieštaraujantys teismų procesiniai sprendimai dėl to paties ginčo dalyko negali būti priimami. Esant tokiai situacijai, kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas turėjo pirmiausia pasiūlyti BUAB „Arvi fertis“ bankroto administratoriui kreiptis dėl proceso atnaujinimo civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 ir tik po to spręsti klausimą dėl ginčijamo kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo tvirtinimo, atsižvelgdamas į minėto teismo ginčo išnagrinėjimo rezultata. Jeigu suinteresuoti asmenys per protingą terminą nesikreips dėl proceso atnaujinimo CPK nustatyta tvarka dėl ginčijamos minėto teismo įsakymo dalies arba toks kreipimasis bus atmestas, pirmosios instancijos teismui bus pagrindas patvirtinti prašomą finansinį reikalavimą remiantis galiojančiu teismo įsakymu. Atsižvelgdama į tai, kolegija panaikino skundžiamos nutarties dalį, kuria atsisakyta patvirtinti kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo 11 745 504,80 Eur dalį, ir šį klausimą perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

28. Kolegija nustatė, kad tiek kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo, patenkinto įsiteisėjusiu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymu civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019, dalis (t. y. 5 600 000 Eur), tiek atitinkama dalis kreditorės UAB „Belor“ pateikto reikalavimo yra kildinamos iš tos pačios investavimo sutarties. Atsižvelgdama į tai, kad minėta pinigų suma iš skolininkės UAB „Arvi fertis“ yra priteista kreditoriui UAB „Biovasto investicijos“ įsiteisėjusiu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymu civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 ir dėl to administratoriui, ginčijančiam atitinkamą kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo dalį, pirmiausia turi būti pasiūlyta kreiptis dėl proceso atnaujinimo civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019, kolegija padarė išvadą, kad skundžiama nutarties dalis, kuria patvirtinta kreditorės UAB „Belor“ reikalavimo 5 600 000 Eur dalis, taip pat naikintina ir klausimas dėl šio kreditorės UAB „Belor“ reikalavimo perduotinas pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

29. Kolegija, sprendama dėl UAB „Belor“ 118 660,96 Eur reikalavimo, nustatė, kad šį reikalavimą kreditorė grindė savo patirtomis UAB „Arvi fertis“ turto saugojimo išlaidomis; nutarties dalis, kuria atsisakyta patvirtinti 16 418,38 Eur dalį šio reikalavimo, apeliaciniu skundu neskundžiama. Remdamasi CPK 683 straipsnio 1, 4 dalimis, įvertinusi UAB „Belor“ ir UAB „G4S Lietuva“ 2019 m. sausio 28 d. užsakymą Nr. FAT5144 ir PVM sąskaitas faktūras, antstolio patvarkymą areštuoti UAB „Arvi fertis“ turta, kolegija padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai pripažino teritorijos saugojimo išlaidas joje (teritorijoje) esančio areštuoto turto saugojimo išlaidomis. Kolegija

nusprendė, kad byloje pateikti įrodymai patvirtina UAB „Belor“ patirtas 102 242,58 Eur išlaidas, susijusias su minėto antstolio patvarkymo vykdymu.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

30. Kasaciniu skundu kreditorė UAB „Belor“ prašo panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, kuria panaikinta Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 8 d. nutarties dalis, kuria atsisakyta patvirtinti kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ reikalavimo 11 745 504,80 Eur dalį ir patvirtinta kreditorės UAB „Belor“ reikalavimo 5 600 000 Eur dalis bei šių reikalavimų tvirtinimo klausimas perduotas iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo nutartį; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

30.1. Apeliacinės instancijos teismas, padarydamas išvadą, kad, esant įsiteisėjusiam teismo įsakymui ir neatnaujinus proceso dėl jo pagrįstumo, bankroto byloje negali būti ginčijamas šio teismo įsakymo pagrindu patvirtinto kreditoriaus reikalavimo dydis, netinkamai taikė CPK 279 straipsnio 4 dalį ir nepagrįstai teismo įsakymo res judicata poveikį išplėtė byloje dėl teismo įsakymo išdavimo nedalyvavusiems asmenims (kreditoriui UAB „Belor“ ir BUAB „Arvi fertis“ bankroto administratoriui, kuris, ginčydamas UAB „Biovasto investicijos“ finansinį reikalavimą, veikia ir kaip BUAB „Arvi fertis“ kreditorių atstovas (Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 11 straipsnio 5 dalis, Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo 66 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

30.2. Teismas nepagrįstai nustatė pareigą kreiptis dėl proceso byloje pagal teismo įsakymą atnaujinimo ir todėl, kad prejudicinę galią turinčiais procesiniais sprendimais teismai jau yra nurodę, kad UAB „Belor“ neprivalo kreiptis dėl proceso atnaujinimo. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. gruodžio 23 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eA2-41538-1098/2019 atmetė UAB „Belor“ prašymą atnaujinti procesą byloje, užbaigtoje 2019 m. vasario 22 d. teismo įsakymu. UAB „Belor“ šią nutartį apskundus atskiruoju skundu, Vilniaus apygardos teismas 2020 m. vasario 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-373-340/2020 nurodė, kad atitinkamas teismo įsakymas UAB „Belor“ neturi res judicata galios, BUAB „Arvi fertis“ kreditorių, tarp jų ir pareiškėjos UAB „Belor“, galimai pažeistos teisės ir teisėti interesai gali būti ginami tiek nemokumo administratoriui, tiek pačioms kreditorėms ginčijant UAB „Biovasto investicijos“ kreditoriaus reikalavimą BUAB „Arvi fertis“ bankroto byloje, todėl šiuo konkrečiu atveju taikyti proceso atnaujinimo institutą nėra pagrindo.

30.3. Teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamos nuoseklios praktikos dėl CPK 279 straipsnio 4 dalies taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-173/2010; 2017 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-74-313/2017; 2019 m. balandžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-140-469/2019; 2020 m. gegužės 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-149-695/2020).

31. Atsakovė BUAB „Arvi fertis“ pareiškimu prisidėjo prie kreditorės UAB „Belor“ kasacinio skundo.

32. Kreditorė UAB „Biovasto investicijos“ atsiliepimu į kreditorės UAB „Belor“ kasacinį skundą prašo palikti apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą, o kasacinį skundą atmesti; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodoma, kad:

32.1. Skundžiama nutartis neprieštarauja procesiniams teismų sprendimams, kuriais atsisakyta atnaujinti procesą byloje dėl teismo įsakymo išdavimo pagal kreditorės UAB „Belor“ prašymą. Apeliacinės instancijos teismas nenustatė kreditoriui UAB „Belor“ pareigos kreiptis į teismą dėl proceso atnaujinimo Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymu išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019. Tokią pareigą teismas nustatė BUAB „Arvi fertis“ bankroto administratoriui.

32.2. Teismas teisėtai ir pagrįstai, nepažeisdamas CPK 279 straipsnio 4 dalies ir nenukrypdamas nuo kasacinio teismo suformuotos šios teisės normos aiškinimo ir taikymo praktikos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-233/2014; 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-456-378/2018), konstatavo, kad teismo įsakymu išnagrinėtoje civilinėje byloje UAB „Biovasto investicijos“ priteista suma gali būti ginčijama tik pasinaudojus proceso atnaujinimo institutu, o ne užvedant savarankišką bylą. Be to, bankroto administratorius jau įvykdė teismo išaiškinimus, procesas byloje dėl teismo įsakymo išdavimo Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartimi buvo atnaujintas, o 2020 m. rugsėjo 22 d. nutartimi teismo įsakymas panaikintas ir kreditorės UAB „Biovasto investicijos“ pareiškimas dėl teismo įsakymo išdavimo laikytas nepaduotu.

33. Kiti byloje dalyvaujantys asmenys atsiliepimų į kreditorės UAB „Belor“ kasacinį skundą CPK 351 straipsnyje nustatytu terminu ir tvarka nepateikė.

34. Kreditorė UAB „UHB“ pateikė prašymą dėl civilinės bylos nutraukimo. Prašyme nurodoma, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartimi buvo atnaujintas procesas civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 ir panaikintas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymas. UAB „Biovasto investicijos“ per teismo nustatytą terminą ieškinio nepareiškė, todėl 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartis yra įsiteisėjusi. Be to, Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 29 d. nutartimi atmestas kreditorės UAB „Belor“ prašymas dėl proceso atnaujinimo. Taigi po teismo įsakymo panaikinimo nebeliko šios civilinės bylos nagrinėjimo dalyko, suformuluoto kasaciniame skunde. Dėl šios priežasties nagrinėjama civilinė byla nutrauktina (CPK 293 straipsnio 3 punktas, 359 straipsnio 5 dalis).

35. Kreditorė UAB „Belor“ atsiliepimu į kreditorės UAB „UHB“ prašymą dėl civilinės bylos nutraukimo prašo šio prašymo netenkinti; nurodo, kad šios bylos kasacijos objektas yra apeliacinės instancijos teismo nutartis, kuri nėra panaikinta, todėl kasacijos objektas egzistuoja.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl prašymo nutraukti bylą

36. Vadovaujantis CPK 359 straipsnio 5 dalimi, teismo sprendimas, nutartis kasacine tvarka panaikinami ir byla nutraukiama arba pareiškimas paliekamas nenagrinėtas CPK 293 ir 296 straipsniuose, išskyrus 296 straipsnio 1 dalies 7, 8 ir 11 punktus, nurodytais pagrindais.

37. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad byla nutraukiama tais atvejais, kai ji būna iškelta neteisėtai, nesant teisės kreiptis į teismą prielaidų ar šios teisės įgyvendinimo sąlygų, arba teisėtai pradėtame procese atsiradus aplinkybių, dėl kurių negalima užbaigti bylos priimant teismo sprendimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-65-421/2020, 15 punktas). Tokios aplinkybės gali atsirasti (paaiškėti) tiek bylą nagrinėjant pirmosios, tiek apeliacinės instancijos ar kasaciniame teisme, todėl civilinė byla gali būti nutraukiama bet kurioje iš paminėtų proceso stadijų.

38. Bylos nutraukimą kasaciniame teisme reikia skirti nuo kasacinio proceso nutraukimo (CPK 356 straipsnio 6 dalis). Kasacinis procesas nutraukiamas bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme metu nustatius, kad kasacinį skundą toje byloje turėjo būti atsisakyta priimti, arba bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme metu atsiradus aplinkybių, kurios daro tolesnį kasacinį procesą negalimą. Nuo bylos nutraukimo pagrindų kasacinio proceso nutraukimo pagrindai skiriasi tuo, kad pirmuoju atveju konstatuojamas viso teismo proceso neteisėtumas arba kitos aplinkybės, dėl kurių konkrečios bylos apskritai negalima užbaigti priimant teismo sprendimą, tuo tarpu antruoju atveju konstatuojamas tik kasacinio proceso konkrečioje civilinėje byloje negalimumas. Atitinkamai, jei byla kasaciniame teisme yra nutraukiama, visi toje byloje priimti teismų procesiniai sprendimai yra panaikinami (CPK 359 straipsnio 5 dalis), tuo tarpu nutraukus kasacinį procesą kasacine tvarka apskūstas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas nėra panaikinamas ir lieka galioti.

39. UAB „UHB“ pateiktu prašymu prašoma nutraukti šios kasacinės bylos nagrinėjimą, teisiniu prašymo pagrindu nurodoma CPK 359 straipsnio 5 dalis ir 293 straipsnio 3 punktas. Prašymas grindžiamas tuo, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartimi buvo atnaujintas procesas civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 ir panaikintas 2019 m. vasario 22 d. teismo įsakymas, kurio teisinės galios netinkamu vertinimu grindžiamas šioje byloje paduotas kasacinis skundas. UAB „UHB“ nuomone, panaikinus 2019 m. vasario 22 d. teismo įsakymą neliko bylos nagrinėjimo dalyko, suformuluoto UAB „Belor“ kasaciniame skunde. Taigi, nors prašyme remiamasi bylos nutraukimą kasaciniame teisme reglamentuojančiomis proceso teisės normomis, pagal šio prašymo turinį ir faktinį pagrindą jis laikytinas prašymu nutraukti kasacinį procesą.

40. Be kitų CPK įvardytų kasacinio proceso nutraukimo pagrindų, kasacinio teismo praktikoje kasacinio proceso nutraukimo pagrindu pripažįstami ir tie atvejai, kai nutartis, dėl kurios kasacinis skundas kasacinio teismo yra priimamas ir įrašomas į kasacine tvarka nagrinėtinų bylų sąrašą, vėliau nebetenka teisinio aktualumo ir nebesukelia teisinių pasekmių, t. y. kai išnyksta kasatoriaus teisinis suinteresuotumas šios nutarties panaikinimu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 30 d. nutart civilinėje byloje Nr. 3K-3-213-611/2016 18 punktą; 2017 m. kovo 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-66-684/2017 19–22 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką). Atitinkamai, sprendžiant dėl UAB „UHB“ prašymo pagrįstumo, turi būti įvertinta, ar kasaciniu skundu apskūsta Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 28 d. nutarties dalis po 2019 m. vasario 22 d. teismo įsakymo panaikinimo vis dar gali būti laikoma sukeliančia teises pasekmes kasatorei.

41. Kasaciniu skundu apskūsta Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. liepos 28 d. nutarties dalimi panaikinta Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 8 d. nutarties dalis, kuria išspręstas atitinkamų UAB „Belor“ ir UAB „Biovasto investicijos“ finansinių reikalavimų tvirtinimo klausimas ir šis klausimas gražintas iš naujo spręsti pirmosios instancijos teismui. Kasaciniu skundu prašoma, panaikinus skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. liepos 28 d. nutarties dalį, palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 8 d. nutarties dalį ginčijamam klausimui. Taigi, skundžiama Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. liepos 28 d. nutarties dalis sukelia kasatorei teises pasekmes – skundžiamos nutarties dalies pagrindu yra pradėtas pakartotinis pirmosios instancijos teismo procesas

dėl UAB „Belor“ ir UAB „Biovasto investicijos“ finansinių reikalavimų tvirtinimo. Šios teisinės pasekmės (Vilniaus apygardos teismo 2020 m. gegužės 8 d. nutarties dalies panaikinimas ir ginčo klausimo gražinimas iš naujo spręsti pirmosios instancijos teismui) panaikinus 2019 m. vasario 22 d. teismo įsakymą neišnyko, todėl nėra pagrindo spręsti, kad kasatorė šiuo metu yra praradusi teisinį suinteresuotumą ir kad dėl to kasacinis procesas šioje byloje turėtų būti nutrauktas.

Dėl galimybės bankroto byloje ginčyti kreditoriaus reikalavimą, patvirtintą įsiteisėjusiu teismo įsakymu

42. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Ši norma pakartota CPK 6 straipsnyje ir Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 1 straipsnyje. Materialiuoju teisiniu požiūriu teisingumą galima apibūdinti kaip materialiosios teisės normų įgyvendinimą valstybės prievarta sprendžiant ginčus dėl teisės. Teismas, išnagrinėjęs bylą ir išsprendęs ginčą, pasako, kuri šalis yra teisi, kurios reikalavimas pagrįstas. Teismo sprendimas gali būti peržiūrėtas tik instancine teismų sprendimų peržiūrėjimo tvarka, o įsiteisėjęs sprendimas šalims įgyja res judicata galią ir turi būti vykdomas. Sprendimo nevykdant gera valia, galimas priverstinis jo vykdymas panaudojant valstybės prievartos aparatą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-20/2010).

43. CPK

18 straipsnyje įtvirtintas teismo sprendimo visuotinio privalomumo principas: įsiteisėję teismo sprendimas, nutartis, įsakymas ar nutarimas yra privalomi valstybės ar savivaldybių institucijoms, tarnautojams ar pareigūnams, fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Tai reiškia, kad tai, kas nuspręsta teismo, yra privaloma visiems teisės subjektams ir turi būti vykdoma, įsiteisėjusio teismo sprendimo teisingumas negali būti kvestionuojamas kitaip negu instancine tvarka. Tai yra viena iš esminių teisinio stabilumo prielaidų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-390-823-2019, 30 punktas).

44. Dalyvavusiems byloje asmenims įsiteisėjęs teismo sprendimas, be to, dar turi res judicata (išspręstos bylos, galutinio teismo sprendimo) galią. Tai reiškia, kad šalių ginčas yra išspręstas negrįžtamai ir bylos šalys bei kiti dalyvavę byloje asmenys, taip pat jų teisių perėmėjai nebegali iš naujo pareikšti teisme tų pačių ieškinio reikalavimų tuo pačiu pagrindu, taip pat kitoje byloje ginčyti teismo nustatytus faktus ir teisinius santykius, t. y. nebeturi teisės dėl to paties ginčo kreiptis į teismą ateityje (CPK 279 straipsnio 4 dalis). Pakartotinai reiškiamą tapatų ieškinį teismas privalo atsisakyti priimti (CPK 137 straipsnio 2 dalies 4 punktas), o šiai aplinkybei paaiškėjus jau po ieškinio priėmimo – civilinę bylą pagal tapatų ieškinį nutraukti (CPK 293 straipsnio 3 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-390-823-2019, 30 punktas).

45. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad įsiteisėjusio teismo sprendimo visuotinio privalomumo principas ir šio sprendimo res judicata galia nėra tapačios sampratos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-173/2010). CPK 18 straipsnio norma nustatyta bendroji nuostata, kad įsiteisėjusio teismo sprendimo negali nepaisyti jokie asmenys, dalyvaujantys teisiniuose santykiuose. Įsiteisėjęs teismo sprendimas yra privalomas nedalyvavusiems byloje asmenims ta prasme, kad jie turi elgtis taip, kaip to reikalauja įsiteisėjęs teismo sprendimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-584-378/2015). Taigi, kitaip nei įsiteisėjusio teismo sprendimo res judicata galia, kuri taikoma byloje dalyvavusiems asmenims, teismo sprendimo visuotinio privalomumo principas saisto visus teisės subjektus, tarp jų ir teismus, kurie, nagrinėdami bylas ir priimdami jose procesinius

sprendimus, negali nepaisyti įsiteisėjusio teismo sprendimo teisinės galios ir priimti jam prieštaraujančių procesinių sprendimų.

46. Ginčo nagrinėjimas teisme paprastai užbaigiamas priėmus sprendimą, tačiau gali būti baigiamas ir kitais teismo procesiniais dokumentais (nutartimi, įsakymu). Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad teismo įsakymo įsiteisėjimas sukelia tokius pačius teisinius padarinius, kokie atsiranda įsiteisėjus bet kuriam kitam baigiamajam teismo procesiniam sprendimui: įsiteisėjęs teismo įsakymas įgyja *res judicata* galią, tampa visiems teisės subjektams privalomu, nenuginčijamu ir vykdytinu teismo procesiniu dokumentu (CPK 18 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-233/2014; 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-456-378/2018, 26 punktas).

47. Bankroto procesui yra taikomas specifinis teisinis reguliavimas, nustatytas ĮBĮ, kurio nuostatos yra specialiosios bendrųjų civilinio proceso normų atžvilgiu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-328/2012; 2014 m. lapkričio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-503/2014). Kadangi kreditoriaus reikalavimo patvirtinimas ar atsisakymas jį tvirtinti bankroto byloje susijęs ne tik su konkreto kreditoriaus teise visiškai ar iš dalies gauti savo reikalavimų patenkinimą iš bankrutuojančios įmonės turto, bet turi įtakos ir patvirtintų kreditorių reikalavimų bendrai sumai bei proporcijoms, kuriomis bus tenkinami visų kreditorių reikalavimai, kreditoriui bankroto procese suteikta teisė ginčyti kito kreditoriaus reikalavimą, kuri yra susijusi tiek su asmeniniu skundą teikiančio kreditoriaus interesu, tiek ir su viešojo intereso bankroto procese užtikrinimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-74-313/2017, 31 punktas). Tačiau šios kreditoriaus teisės įgyvendinimas negali pažeisti įsiteisėjusio teismo sprendimo visuotinio privalomumo principo, kuris visa apimtimi taikomas ir bankroto procese (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 5 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-417/2009), taip pat įsiteisėjusio teismo sprendimo *res judicata* galios.

48. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad bankroto byloje pareiškiama kreditorių reikalavimai pagal jų apibrėžtumo lygį ir įgyvendinimo etapą gali būti skirtingi. Pirma, tai kreditorių reikalavimai, kurių pagrindas jau patvirtintas įsiteisėjusiu teismo sprendimu arba įsigaliojusiu viešojo administravimo subjekto (mokesčių administravimo institucijos, socialinio draudimo institucijos ir kt.) administraciniu aktu. Tokiu atveju bankroto bylą nagrinėjančiam teismui perduodamas įsiteisėjęs teismo sprendimas arba įsigaliojęs viešojo administravimo subjekto administracinis aktas arba vykdomasis raštas, kurio pagrindu atliekamas išieškojimas iš skolininko. Antra, tai kreditorių reikalavimai, kurie pareikšti savarankiškose civilinėse bylose, kuriose teismų sprendimai nėra priimti iki skolininkui iškeliant bankroto bylą. Tokiu atveju bankroto bylą nagrinėjančiam teismui perduodama civilinė byla, kurioje skolininkui pareikšti turtinio pobūdžio reikalavimai. Trečia, tai nauji kreditorių reikalavimai, kurie nebuvo pareikšti iki bankroto bylos iškelimo skolininkui dienos. Tokiu atveju teismui perduodamas kreditoriaus reikalavimas bei jį patvirtinantys dokumentai, o teismas sprendžia, ar reikalavimas yra visiškai ar iš dalies pagrįstas, ir jį visiškai ar iš dalies patvirtina arba atsisako tvirtinti. Pastaruoju atveju kreditoriaus pareikštas reikalavimas pagal savo teisinę prigimtį atitinka ieškinį, kuris, jei skolininkui nebūtų iškelta bankroto byla, būtų pareiškiamas ir nagrinėjamas savarankiškoje civilinėje byloje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-160/2011; 2012 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-188/2012; kt.).

49. Teisės doktrinoje pažymima, kad tam tikrų kreditorių reikalavimų bankroto bylą nagrinėjantis teismas ne tik kad neprivalo, bet ir neturi teisės tikrinti. Jei kreditoriaus reikalavimas kyla iš įsiteisėjusio teismo sprendimo, nutarties ar įsakymo, tokiu procesiniu dokumentu jau yra konstatuota skolininko prievolė kreditoriui. Teismo sprendimo *res judicata* galia draudžia kitoje byloje ginčyti

teismo nustatytus faktus ir teisinius santykius. Todėl pakartotinis kreditoriaus reikalavimo, kuris patvirtintas teismo sprendimu, tikrinimas reikštų ankstesnio teismo sprendimo res judicata galios paneigimą. Tokį kreditoriaus reikalavimą bankroto byloje teismas turi tvirtinti automatiškai, nereikalaujantis pridėti dokumentų, patvirtinančių pirminį reikalavimo pagrindą, nes reikalavimas kyla iš teismo sprendimo (Kavalnė, S., Norkus, R. Bankroto teisė. Antroji knyga. Vilnius: Justitia, 2011, p. 160).

50. Taigi, nors ĮBĮ įtvirtintas teisinio reguliavimo modelis grindžiamas bylų akumuliavimo principu (lot. vis attractiva concursus), kurio esmė yra ta, kad visų kreditorių reikalavimai yra tvirtinami bankroto bylą nagrinėjančio teismo, ginčas dėl kreditorių reikalavimo pagrįstumo bankroto bylą nagrinėjančiame teisme gali būti nagrinėjamas tik antrosios ir trečiosios grupės kreditorių reikalavimų atžvilgiu, t. y. dėl tų kreditorių reikalavimų, kurių pagrįstumas dar nėra patvirtintas įsiteisėjusiu teismo procesiniu sprendimu. Pakartotinis kreditorių reikalavimų, jau patvirtintų įsiteisėjusiu teismo sprendimu, pagrįstumo tikrinimas bankroto bylą nagrinėjančio teismo nėra ir negali būti atliekamas, nes tai pažeistų įsiteisėjusio teismo sprendimo visuotinio privalomumo principą ir paneigtų ankstesnio įsiteisėjusio teismo sprendimo res judicata galią.

51. ĮBĮ įtvirtinta kreditoriaus teisė ginčyti kito kreditoriaus reikalavimą, kuri atsiranda tik įmonės bankroto proceso metu, turi būti aiškinama atsižvelgiant į aptartus kreditorių reikalavimų tvirtinimo bankroto byloje ypatumus. Nors ĮBĮ nėra įtvirtintas draudimas kreditoriui skųsti bankroto bylą nagrinėjančio teismo nutartį, kuria į kreditorių reikalavimų sąrašą įtrauktas įsiteisėjusiu teismo procesiniu sprendimu patvirtintas kreditoriaus reikalavimas, siekdamas tokį reikalavimą nugincyti, kreditorius turi nugincyti įsiteisėjusį teismo procesinį sprendimą, kaip kreditoriaus reikalavimo pagrindą, o tai negali būti padaryta kitaip, nei padavus kasacinį skundą ar atnaujinus procesą byloje, kurioje šis sprendimas priimtas, nes jokių kitų įsiteisėjusio teismo sprendimo peržiūrėjimo būdų įstatymai neįtvirtina (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-233/2014; 2015 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-635-915/2015; kt.).

52. Tai, kad kol galioja teismo procesinis sprendimas ir neatnaujintas procesas dėl jo pagrįstumo, bankroto byloje negali būti kvestionuojamas teismo nutartimi šio teismo procesinio sprendimo pagrindu patvirtinto kreditoriaus reikalavimo dydis, ne kartą pažymėta kasacinio teismo formuojamoje praktikoje (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-233/2014, 2018 m. lapkričio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-456-378/2018 26 punktą). Skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties išvados padarytos tinkamai vadovaujantis nurodyta praktika ir nuo jos nenukrypstant. Tuo tarpu kasaciniame skunde cituojama kasacinio teismo praktika suformuota byloje, kurių ratio decidendi (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) skiriasi nuo nagrinėjamos bylos, t. y. nurodytose bylose nebuvo pasisakyta dėl kreditoriaus teisės ginčyti įsiteisėjusiu teismo procesiniu sprendimu patvirtintą kito kreditoriaus reikalavimą juridinio asmens bankroto byloje.

53. *Teisėjų kolegija pripažįsta teisiškai nepagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad apeliacinės instancijos teismo išvada, jog, esant įsiteisėjusiam teismo įsakymui ir neatnaujinus proceso dėl jo pagrįstumo, bankroto byloje negali būti ginčijamas šio teismo įsakymo pagrindu patvirtinto kreditoriaus reikalavimo dydis, reiškia nepagrįstą įsiteisėjusio teismo sprendimo res judicata galios išplėtimą byloje nedalyvavusiems asmenims, šiuo atveju kreditoriui ir bankroto administratoriui, kaip visų bendrovės kreditorių atstovui. Taip argumentuojant įsiteisėjusio teismo sprendimo res judicata galia aiškinama neatsižvelgiant į kreditoriaus, bankroto byloje ginčijančio kito kreditoriaus reikalavimą, teisinę padėtį ir į jį, bankrutuojančią įmonę bei kitą bankrutuojančios įmonės kreditorių siejančių teisinių santykių pobūdį.*

54. Terminas *res judicata* kilęs iš lotynų kalbos ir reiškia tai, kad tam tikras klausimas yra galutinai išspręstas. Taigi, įsiteisėjusio teismo sprendimo *res judicata* galia draudžia ateityje kreiptis į teismą dėl to paties ginčo išsprendimo. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad ieškinių (ginčo) tapatumas nustatomas pagal tris kriterijus: ginčo šalis, ieškinio dalyką ir pagrindą. Todėl, remiantis tradicine *res judicata* principo definicija, įsiteisėjęs teismo sprendimas turi *res judicata* galią, jeigu yra patenkintos trys sąlygos: šalių, ieškinio dalyko ir ieškinio pagrindo tapatumas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2000 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-203/2000; 2010 m. balandžio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-173/2010; kt.).

55. Teismo sprendimo *res judicata* galios taikymas tik byloje dalyvavusiems asmenims sietinas su tuo, kad teismo sprendimas yra individualaus pobūdžio teisės taikymo aktas, kuriuo išsprendžiamas konkretus tarp konkrečių bylos šalių kilęs teisinis ginčas. Teismo sprendimas neturi veikti asmenų, nedalyvavusių nagrinėjant bylą, subjektinių teisių ir pareigų (CPK 266 straipsnis). Jeigu tokių asmenų teisės yra pažeistos, jie turi teisę reikalauti atnaujinti procesą (CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punktą) arba pareikšti ieškinį teisme savo teisėms ir teisėtiems interesams ginti, jeigu toks ginčas įsiteisėjusiu teismo sprendimu nėra išnagrinėtas ir išspręstas (CPK 279 straipsnio 4 dalis).

56. Civilinio proceso šalys – ieškovas ir atsakovas – yra fiziniai ar juridiniai asmenys, esantys (iki teismo sprendimo priėmimo – laikytini tikėtinais) materialinio teisinio santykio, iš kurio kilęs ginčas nagrinėjamas teisme, subjektais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-244/2003). Kreditorius, ginčijantis kito kreditoriaus reikalavimą bankroto byloje, paprastai nėra materialinio teisinio santykio tarp įmonės skolininkės ir kito jos kreditoriaus, iš kurio kilęs ginčas išspręstas įsiteisėjusiu teismo procesiniu sprendimu, subjektas, t. y. nėra šio teisinio ginčo šalis, ir, nesant įmonės skolininkės bankroto situacijos, apskritai negalėtų teisme reikšti jokių su šiuo ginču susijusių reikalavimų. Ginčydamas kito kreditoriaus reikalavimą bankroto byloje kreditorius prašo ne išspręsti tarp jo ir bankrutuojančios bendrovės (ar jo ir kito šio bendrovės kreditoriaus) kilusį ginčą, o peržiūrėti teisinius santykius tarp šio kito kreditoriaus ir įmonės skolininkės, t. y. išspręsti tarp šių subjektų, kaip bylos šalių, kilusį ginčą. Taigi, nėra pagrindo teigti, kad kreditoriui bankroto byloje ginčijant kito kreditoriaus teismo sprendimu patvirtintą reikalavimą yra keliamas naujas teisinis ginčas, kuris nėra tapatus teismo sprendimu jau išspręstam ginčui tarp įmonės skolininkės ir jos kreditoriaus.

57. Įsiteisėjusio teismo procesinio sprendimo, kuriuo patvirtintas kreditoriaus reikalavimas, *res judicata* galia saisto bankrutuojančią įmonę ir tą jos kreditorių, kurio naudai šis sprendimas yra priimtas. Šiuo aspektu pažymėtina, kad teismo procesinio sprendimo *res judicata* galia bankrutuojančiai įmonei negali būti paneigiama vien dėl to, kad jai bankroto procese atstovauja teismo paskirtas bankroto administratorius. Tuo tarpu šio teismo procesinio sprendimo privalomumą kitiems kreditoriams lemia ne, kaip nepagrįstai teigiama kasaciniame skunde, jų, kaip byloje nedalyvavusių asmenų, atžvilgiu išplėsta šio sprendimo *res judicata* galia, o šio sprendimo visuotinio privalomumo principas (šios nutarties 45 punktą), lemiantis tai, kad įgyvendindami jiems ĮBĮ suteiktas teises kreditoriai negali nepaisyti (ginčyti) įmonės skolininkės ir kito jos kreditoriaus teisinių santykių, nustatytų įsiteisėjusiu teismo sprendimu.

58. Teisėjų kolegija taip pat pripažįsta teisiškai nepagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartimi paneigiama įsiteisėjusių teismų procesinių sprendimų, kuriais buvo atsisakyta atnaujinti procesą civilinėje byloje Nr. eL2-10669-608/2019 pagal kasatorės prašymą, *res judicata* galia. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad *res judicata* galią įgyja tik galutiniai įsiteisėję teismų sprendimai ir nutartys, o teismų nutartys, kuriomis išsprendžiami atskiri procesiniai klausimai, tokios galios neturi (CPK 18 straipsnis, 279 straipsnio 4 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. sausio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-66/2015).

59. Ta aplinkybė, kad šios kasacinės bylos nagrinėjimo metu Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 22 d. įsakymas jau yra panaikintas, taip pat nesudaro pagrindo panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, kadangi apeliacinės instancijos teisme galutinis teismo procesinis sprendimas dėl atitinkamų UAB „Belor“ ir UAB „Biovasto investicijos“ kreditorių reikalavimų pagrįstumo nebuvo priimtas, skundžiama nutarties dalimi šis klausimas grąžintas iš naujo spręsti pirmosios instancijos teismui.

60. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, teisingai aiškino ir taikė nagrinėjamam klausimui aktualias teisės normas, nenukrypo nuo kasacinio teismo šiuo klausimu formuojamos praktikos ir pagrįstai nusprendė, kad, esant įsiteisėjusiam teismo įsakymui ir neatnaujinus proceso dėl jo pagrįstumo, bankroto byloje negali būti ginčijamas šio teismo įsakymo pagrindu patvirtintas kreditoriaus reikalavimas. Kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktą).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

61. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). Netenkinus kreditorės UAB „Belor“ kasacinio skundo, jos galimai turėtos bylinėjimosi išlaidos jai neatlygintinos.

62. Kreditorė UAB „Biovasto investicijos“ iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos nepateikė dokumentų, patvirtinančių jos kasaciniame teisme patirtas atstovavimo išlaidas ir jų dydį, todėl šios išlaidos, jeigu tokių buvo, jai neatlygintinos (CPK 98 straipsnio 1 dalis).

63. Kasaciniame teisme nepatirta išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Palikti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 28 d. nutartį nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Danguolė Bublienė

Alė Bukaviniene

</div